

Att stödja leksamspel mellan barn i inkluderande förskolor *- varför och hur?*

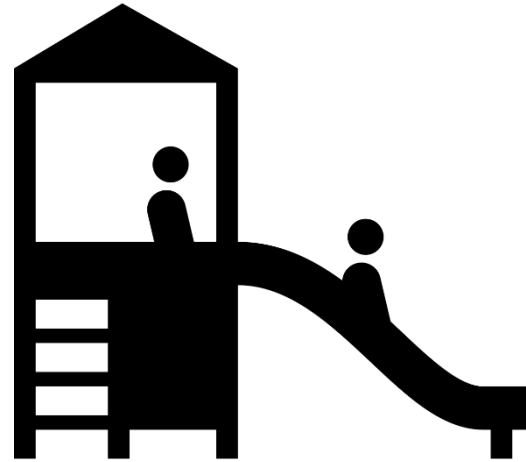
Varje termin anordnar [SAGA](#) en föreläsning riktad till förskolepersonal i kommunen utifrån ett tema.

I år är temat friskfaktorer : och fokus i denna föreläsning är förskolans miljö och tillgänglighet som en friskfaktor!

Innehåll

- Inkluderande förskolor?
- Tillgänglighet?
- Leken är viktig!
- Stödja leksamspel mellan barn, varför och hur?
- Ta med hem/fundera på!

Inkluderande förskolor?

- ❑ tar hänsyn till barns olika förutsättningar och behov, anpassas till alla barn i förskolan och uppmärksammar särskilt barn som av olika anledningar behöver mer ledning och stimulans eller särskilt stöd (ur Läroplan för förskolan, [Lpfö 18, s. 6](#))
- ❑ ska ge barn som av fysiska, psykiska eller andra skäl behöver särskilt stöd i sin utveckling det stöd som deras speciella behov kräver (ur Skollag 2010:800, 8 kap 9 §).

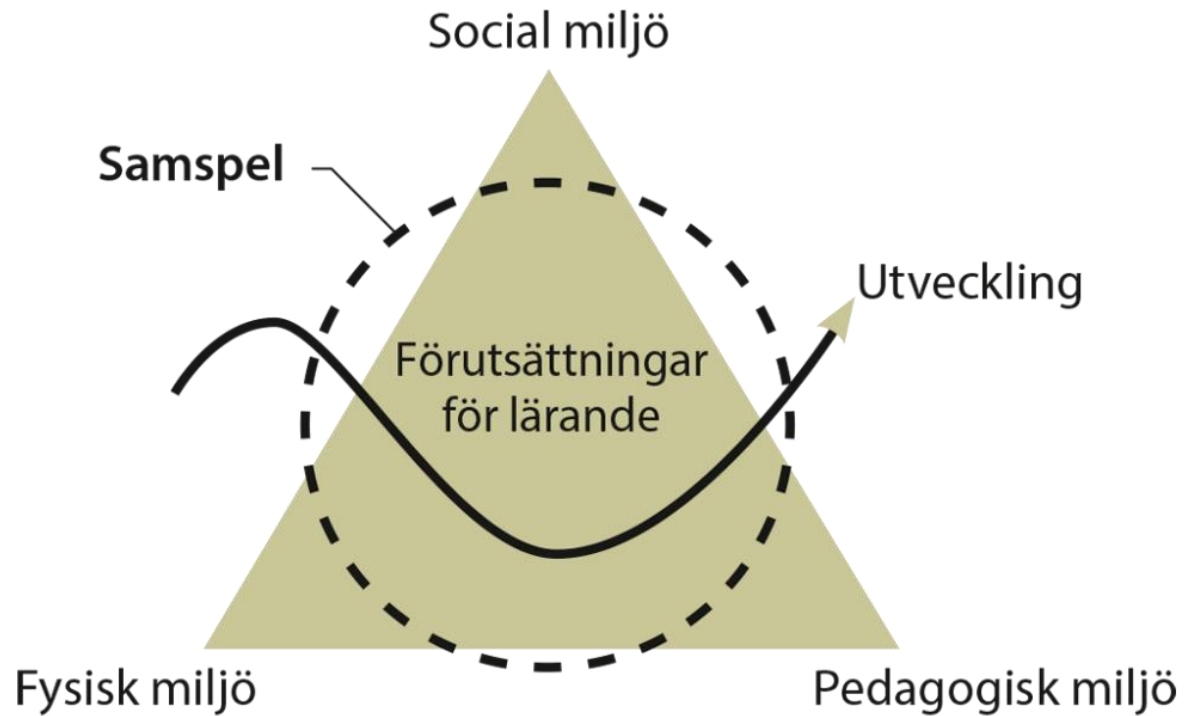
De flesta förskolorna i Sverige är inkluderande!

Det finns dock enstaka förskolor som vänder sig till särskilda målgrupper av barn, till exempel förskolor för barn med omfattande flerfunktionsnedsättning eller tal- och språkstörning.

[Detta kan ni läsa om bland annat i förarbetet till skollagen, s. 716-717.](#)

Och vad menas då med tillgänglighet?

[Se SPSM:s hemsida](#)

En bra lärandemiljö i förskolan bör innehålla:

- engagerande relationer,
- en interaktiv och förutsägbar miljö,
- många möjligheter till inläring,
- ett lärande som matchar aktiviteter med barns intressen,
- utvecklingsstimulerande material och aktiviteter,
- säker och hygienisk miljö,
- **adekvat stöttning för enskilda barn,**
- och möjlighet för föräldrar att vara delaktiga (Sandall & Schwartz, 2008, s. 13).

Lek – vad är det? Lek – varför viktig?

- *Lek* = ”ren lek” initierad av barnen själva,
- *Lekbaserat lärande* = aktiviteter i förskolan som inspireras av barns lek och som så mycket som möjligt reflekterar barnets vilja att leka men som initieras av vuxna,
- *Lekbaserad undervisning* = lärandeaktiviteter som baseras på material och aktiviteter som barnen upplever lekfulla, ...”men pedagoger ska inte förvänta sig att barnet uppfattar aktiviteterna som lek” (Brown & Patte, 2013, s. 45).

Leken är nödvändig för att barn ska utvecklas kognitivt, kreativt, språkligt, emotionellt, socialt och fysiskt (Brown & Patte, 2013).

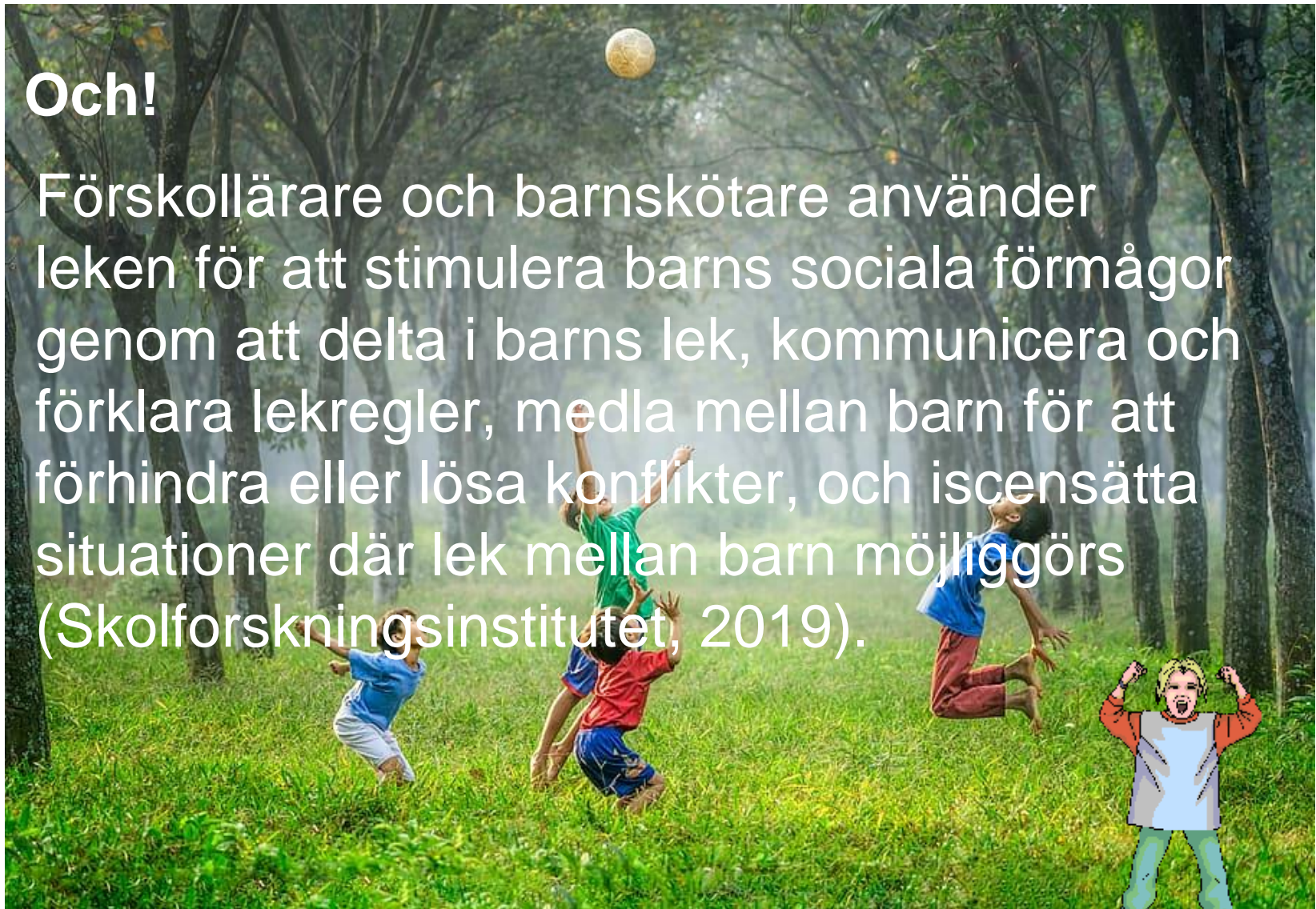
Leken i läroplanen!

- Lek ska ha en **central plats** i utbildningen. Ett **förhållningssätt** hos alla som ingår i arbetslaget och en **miljö** som uppmuntrar till lek bekräftar lekens betydelse för barnens utveckling, lärande och välbefinnande.
- Barnen ska ges förutsättningar både för lek **som de själva tar initiativ till och som någon i arbetslaget introducerar**. Alla barn ska ges möjlighet att delta i **gemensamma** lekar utifrån sina förutsättningar och sin förmåga. När någon i arbetslaget följer eller leder lek på lämpligt sätt, antingen utanför leken eller genom att själva delta, kan **faktorer som begränsar leken uppmärksammas samt arbetssätt och miljöer som främjar lek utvecklas** (ur Läroplan för förskolan, Lpfö18).

Och!

Förskollärare och barnskötare använder leken för att stimulera barns sociala förmågor genom att delta i barns lek, kommunicera och förklara lekregler, medla mellan barn för att förhindra eller lösa konflikter, och iscensätta situationer där lek mellan barn möjliggörs (Skolforskningsinstitutet, 2019).

Men!

- ❑ Barn med funktionsnedsättning, eller i andra behov av särskilt stöd, kan riskera att bli mindre delaktiga i sociala leksituationer och få färre tillfällen till samspel i lek med andra barn (Allodi Westling et al., 2019; Janson, 2001; Luttropp & Granlund, 2010; Skogman, 2004)
- ❑ Aktivt arbete behövs för att lek och samspel ska uppstå mellan alla barn, och för att social utveckling ska ske hos enskilda barn (Odom et al., 1997; Szumski et al., 2016; Watkins et al., 2015).

**Vad är det barn
behöver lära för att
bättre delta i samspel
och hur ska jag som
pedagog göra?**

(Förskollärare i min pågående studie som prövat
en lek- och samspelsintervention)

Till exempel detta!

- **Dela med sig** – erbjuda leksaker eller material för att påbörja lek och interaktion.
- **Framhärda** – fortsätta att anstränga sig för att initiera social interaktion.
- **Be andra att dela med sig** – be andra barn om leksaker för att initiera lek och interaktion.
- **Organisera lek** – föreslå specifika aktiviteter eller teman för att få andra barn att leka eller interagera.
- **Hålla med** – instämma med andra, reagera positivt på andras sociala interaktioner.
- **Hjälpa till** – erbjuda hjälp till, be om hjälp från andra barn.

Ur [Play Time/Social Time](#), en intervention för förskolan (Odom et al., 1997).

Och detta!

1. Barnet samtalar på ett adekvat sätt (för att göra sig förstådd i den aktuella situationen)
2. Barnet klarar turtagning i leken
3. Barnet leker i samarbete med andra
4. Barnet varierar sitt sociala beteende på ett adekvat sätt (i olika leksituationer)
5. Barnet är uthållig i sina försök att leka med andra
6. Barnet ger respons till andra barn, på ett spontant sätt
7. Barnet verkar ha roligt
8. Kamraterna som interagerar med barnet verkar ha roligt
9. Barnet håller samspelet i gång när det har uppstått
10. Kamraterna letar upp barnet för att leka tillsammans
11. Barnet använder ett adekvat socialt beteende för att initiera samspel
12. Barnet kommer in i leken utan att störa kamratgruppen
13. Barnet föreslår nya lekidéer i leksituationer
14. Barnet ler mot kamraterna under leksituationer
15. Barnet delar med sig av leksaker och material med kamraterna
16. Barnet är engagerat i lekaktiviteter där socialt samspel kan uppstå

Ur Teacher Impression Scale, ett observationsstöd för förskolan (Odom et al., 1997).

Dela med sig – erbjuda leksaker eller material för att initiera lek och interaktion (Be andra att dela med sig)

Framhärda - fortsätta att anstränga sig för att initiera social interaktion

Organisera lek – föreslå specifika aktiviteter eller teman för att få andra barn att leka eller interagera

Kom, vi tar med oss spadarna!

Hålla med – instämma med andra, reagera positivt på andras sociala interaktioner

Hjälpa till – erbjuda hjälp till, be om hjälp från andra barn

Stödja leksamspel mellan barn – hur?

- Barn är förebilder för varandra i leksamspel! Kommentera det barnen gör när de leker med varandra: ”- Men titta nu delade du med dig till Ali, vad bra, Ali kan du nu be Astrid att dela med sig av en tågbanebit så kan ni bygga klart tunneln!”
- Delta aktivt i barnens sociala lekar som de själva initierar, stötta vid behov, till exempel genom att ge förslag på samspelsfärdigheter som passar i situationen!
- Iscensätt sociala lekstunder med några få barn, be en kollega observera, eller filma (om ni fått samtycke), och diskutera och reflektera sedan över innehållet med arbetslaget! Titta på filmerna med barnen och låt dem kommentera vad de gör!
- Följ forskning för förskolan! Fundera på er avdelnings behov; Behöver ni arbeta med kommunikation och språk, eller med leksamspel, eller både och? Använd handledning och fortbildning!

Ta med hem/fundera på!

Observera, dokumentera, reflektera, diskutera: planera ...

- Vad gör barn när de samspelar i leken?
- Vad säger barnen om den sociala leken, hemma och i förskolan?
- När under leksamspellet kan barn behöva stöd: för att komma in i leken, för att vara kvar i leken, för att ta initiativ till lek, för att erbjuda hjälp, för att ta emot hjälp och så vidare?
- Hur gör ni på förskolan för att underlätta barnens lek med varandra och ge stöd i leken?
- Hur är lekmiljön på er förskola: Finns det utrymme för social lek? Är lekmaterialet överblickbart och inbjuder det till social lek? Delar ni in barnen i mindre grupper ibland för att underlätta social lek?
- Hur ser ni i arbetslaget på den sociala leken? Vad säger barnen och barnens föräldrar om den sociala leken?

Referenser

- Allodi Westling, M., Gladh, M., Suhonen, E., Takala, M., & Zappaterra, T. (2019). Perceptions of Members in Parents' Associations for Children with Disabilities of their Children's Opportunities to Play. In *Users' Needs Report on Play for Children with Disabilities: Parents' and children views* (pp. 29–41). Warsaw, Poland: De Gruyter Open.
- Brown, F. & Patte, M. (2013). *Rethinking children's play*. London: Bloomsbury Academic
- Janson, U. (2001). Togetherness and Diversity in Pre-school Play. *International Journal of Early Years Education*, 9(2), 135.
- Luttrupp, A. & Granlund, M. (2010). Interaction – it depends – a comparative study of interaction in preschools between children with intellectual disability and children with typical development, *Scandinavian Journal of Disability Research*, 12(3), 151-164.
- Odom, S. L., McConnell, S. R., Ostrosky, M., Peterson, C., Skellenger, A., Spicuzza, R., ... McEvoy, M. A. (1997). Play time/social time. Organizing your classroom to build interaction skills. Minneapolis, MN: Minnesota University, Institute on Community Integration.
- Sandall, S.R., & Schwartz, I.S. (2008). *Building Blocks for Teaching Preschoolers with Special Needs*. Brookes Publishing Co.
- Skogman, E. (2004). *Funktionshindrede barns lek och aktivitet: En studie av struktur och utförande i förskolan* (PhD dissertation). Pedagogiska institutionen, Stockholms universitet, Stockholm.
- Skolforskningsinstitutet. (2019). *Att genom lek stödja och stimulera barns sociala förmågor - undervisning i förskolan*. (Systematisk översikt 2019:01). Solna: Skolforskningsinstitutet.
- Skolverket. (2018). *Läroplan för förskolan Lpfö 18*. Stockholm: Skolverket.
- Szumski, G., Smogorzewska, J., & Karwowski, M. (2016). Can play develop social skills? The effects of 'Play Time/Social Time' programme implementation. *International Journal of Developmental Disabilities*, 62(1), 41–50.
- Utbildningsdepartementet (2009). *Den nya skollagen – för kunskap, valfrihet och trygghet*. Regeringens proposition 2009/10:165.
- Watkins, L., O'Reilly, M., Kuhn, M., Gevarter, C., Lancioni, G.E., Sigafoos, J., Lang, R., (2015). A review of peer-mediated social interaction interventions for students with autism in inclusive settings. *J.Autism Dev.Disord.*, 45, 1070–1083.

Mejla gärna frågor, synpunkter och kommentarer!

maria.gladh@sollentuna.se

SOLLENTUNA KOMMUN

www.sollentuna.se